

scenarij COVID-19

Scenarij COVID-19

Izdajatelj: UMAR, Ljubljana, Gregorčičeva 27
Odgovarja: mag. Marijana Bednaš, direktorica

Urednici: dr. Tanja Kosi Antolič in Nataša Todorović Jemec, MSc

Pri pripravi scenarija so sodelovali (po abecednem vrstnem redu):

mag. Barbara Bratuž Ferk, Urška Brodar, Lejla Fajjić, mag. Marjan Hafner, mag. Matevž Hribernik, Katarina Ivas, MSc, Mojca Koprivnikar Šušteršič, mag. Mateja Kovač, mag. Janez Kušar, mag., dr. Jože Markič, mag. Tina Nenadič, Mitja Perko, mag., Jure Povšnar, Denis Rogan, mag., Dragica Šuc, Msc, Branka Tavčar, mag. Ana Vidrih

Uredniški odbor: mag. Marijana Bednaš, Lejla Fajjić, dr. Alenka Kajzer, mag. Rotija Kmet Zupančič, mag. Janez Kušar

Oblikovanje, izdelava grafikonov: Bibijana Cirman Naglič, Mojca Bizjak
Računalniška postavitve: Ema Bertina Kopitar

Ljubljana, april 2020

ISSN 2536-3611 (pdf)

©2020, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
Razmnoževanje publikacije ali njenih delov ni dovoljeno.
Objava besedila in podatkov v celoti ali deloma je dovoljena le z navedbo vira.

Kazalo

Povzetek	4
1 Znatno poslabšanje razmer v mednarodnem okolju po objavi Pomladanske napovedi	9
2 Spremenjene gospodarske razmere in obsežni ukrepi za omilitev posledic pandemije	11
3 Scenarij COVID-19	13

Povzetek

Pandemija COVID-19 v kombinaciji s strogimi zdravstvenimi in zaščitnimi ukrepi pomeni velik negativni šok za gospodarsko aktivnost v Sloveniji, drugih evropskih državah in na globalni ravni. Obeti za gospodarsko rast v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah so se po objavi Pomladanske napovedi 2020 močno poslabšali, obenem pa jih spremlja tudi zelo velika negotovost. Najnovejše ocene so, da je svetovno gospodarstvo že vstopilo v recesijo, ki bo najmanj tako resna kot leta 2009, okrevanje pa bo ključno odvisno od nadaljnjega širjenja in trajanja pandemije ter od intervencij ekonomskih politik. Doslej sprejeti nujni zaščitni ukrepi so v Sloveniji in drugih državah vplivali na zaustavitev poslovanja nenujnih storitvenih dejavnosti ter otežili aktivnost industrije in ostalih storitvenih dejavnosti. Za omilitev negativnih posledic za prihodke gospodarstva in prebivalstva je vlada sprejela vrsto ukrepov, pomembne ukrepe za omejitev negativnih posledic pa (bo)sta pripravila tudi ECB in Evropska komisija. Ukrepi ne bodo preprečili letošnjega upada realnega BDP, lahko pa – odvisno od razsežnosti nadaljnjega širjenja in trajanja epidemije – pomembno vplivajo na njegovo globino, ublažijo posledice in ključno prispevajo h gospodarskemu okrevanju po koncu epidemije.

Za potrebe priprave Okvira za pripravo proračunov sektorja države iz 6. člena ZFisP in Programa stabilnosti 2020 je Urad RS za makroekonomske analize in razvoj pripravil Scenarij Covid-19, april 2020. Scenarij je bil pripravljen v razmerah visoke negotovosti in hitro spreminjajočih razmer, zato se ob zaostrovanju razmer lahko že v nekaj tednih spremeni. Scenarij COVID-19, ki smo ga pripravili v zadnjem tednu marca, predvideva, da bi BDP v letu 2020 upadel za okrog 8 %, leta 2021 pa bi (le) delno okrevale. Scenarij predpostavlja, da bodo strogi omejevalni ukrepi, ki so bili uvedeni v marcu, v veljavi do sredine leta ter upošteva sprejete ukrepe ekonomskih politik. Po predpostavljeni odpravi strogih omejitev bi se razmere postopno normalizirale, gospodarstvo pa bi v drugi polovici leta lahko pričelo postopno okrevati. K upadu BDP v letu 2020 bo zaradi močno skrčene dejavnosti v času trajanja zaščitnih ukrepov prispeval upad dodane vrednosti v številnih dejavnostih. Dodana vrednost bo letos predvidoma najbolj upadla v prometu, storitvah hotelskih nastanitev ter gostinskih in osebnih storitvah, padec pa bo predvidoma globok tudi v predelovalnih dejavnostih. Zaradi negativnih vplivov iz mednarodnega okolja, tujih in domačih zaježitvenih ukrepov ter velike negotovosti lahko letos pričakujemo velik upad obsega izvoza in uvoza ter investicij. Nižja kot lani bo predvidoma tudi zasebna potrošnja (večji upad razpoložljivega dohodka bodo predvidoma preprečili podporni ukrepi vlade), državna potrošnja pa se bo v kriznih razmerah prehodno okrepila. V letu 2021 bi pod oblikovanimi predpostavkami lahko prišlo do postopnega okrevanja dodane vrednosti v večini dejavnosti in delnega okrevanja mednarodne menjave ter z nekaj zamika tudi investicij, vendar rasti ne bi nadomestile letošnjih padcev. Razmere na trgu dela bi se po poslabšanju v letu 2020 le postopno stabilizirale.

Razsežnost širjenja epidemije koronavirusa in čas njene zaježitve v Sloveniji in v svetu sta v tem trenutku neznanka, zato ostaja visoka negotovost in tveganje, da bo obdobje močno ohromljene gospodarske aktivnosti trajalo dlje, kot smo upoštevali v scenariju, in da bo upad BDP večji in trajnejši. Začetek gospodarskega okrevanja bo ključno odvisen od hitrosti uvedbe, obsega in vsebine ukrepov ekonomskih politik v Sloveniji in drugih državah. Epidemiologi pa opozarjajo na verjetnost, da bi se pandemija po začasni umiritvi lahko vrnila v več valovih. Trajnejša stabilizacija gospodarskih razmer bo tako možna šele po razvoju in splošni uvedbi ustreznega cepiva.

Na UMAR spremljamo razmere in ukrepe za blažitev gospodarskih posledic epidemije koronavirusa v Sloveniji in najpomembnejših partnericah. Celovito posodobljeno napoved bomo pripravili po izteku zaščitnih ukrepov, kot to določa 11. člen Zakona o interventnih ukrepih na javnofinančnem področju, sprejet 20. marca 2020.

Glavni makroekonomski agregati Slovenije

	2019	Scenarij COVID-19 (april 2020)	
		2020	2021
BRUTO DOMAČI PROIZVOD			
BDP, realna rast v %	2,4	-8,1	3,5
BDP, nominalna rast v %	4,9	-5,0	5,1
BDP, v mrd EUR, tekoče cene	48,0	45,6	47,8
Izvoz proizvodov in storitev, realna rast v %	4,4	-19,4	10,0
Uvoz proizvodov in storitev, realna rast v %	4,2	-19,4	7,8
Saldo menjave s tujino (prispevek k rasti v o.t.)	0,5	-1,8	2,2
Zasebna potrošnja, realna rast v %	2,7	-3,1	-0,4
Državna potrošnja, realna rast v %	1,6	3,0	1,0
Bruto investicije v osnovna sredstva, realna rast v %	3,2	-18,5	7,0
Spremembe zalog in vrednostni predmeti (prispevek k rasti v o.t.)	-0,4	-1,7	0,0
ZAPOSLENOST IN PLAČE			
Zaposlenost, statistika nacionalnih računov, rast v %	2,4	-1,9	0,5
Št. registriranih brezposelnih, povprečje leta, v tisoč	74,2	87,5	86,8
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	7,7	9,1	9,0
Stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili v %	4,5	5,4	5,1
Bruto plače na zaposlenega, nominalna rast v %	4,3	0,6	0,2
Bruto plače na zaposlenega, realna rast v %	3,7	-0,1	-2,4
CENE			
Inflacija (dec./dec.), v %	1,9	1,1	2,6
Inflacija (povprečje leta), v %	1,6	0,7	2,7
PREDPOSTAVKE			
Tuje povpraševanje (uvoz trgovinskih partneric), realna rast v %	2,6	-12,6	5,5
BDP v evrskem območju, realna rast v %	1,2	-5,0	2,4
Cena nafte Brent v USD / sodček	64,3	38,2	40,9
Cene neenergetskih surovin v USD, rast	-3,6	-15,0	10,0
Razmerje USD za 1 EUR	1,120	1,107	1,108

Vir: Leto 2019 SURS, BS, ECB, EIA, 2020–2021 scenarij in predpostavke UMAR.

Pri pripravi scenarija so bili upoštevani statistični podatki, informacije in sprejeti ukrepi, znani do 29. marca 2020.

Scenarij COVID-19

1 Znatno poslabšanje razmer v mednarodnem okolju po objavi Pomladanske napovedi

Pandemija COVID-19, ki se je začela na Kitajskem in se je v marcu razširila v Italijo in poleg Slovenije še v druge evropske države, v kombinaciji s strogimi zajezitvenimi ukrepi pomeni velik negativni šok za gospodarsko aktivnost v evrskem območju in na globalni ravni. Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2020, ki smo jo na Uradu RS za makroekonomske analize in razvoj objavili 12. marca 2020, je bila pripravljena v prvem tednu marca. Od Pomladanske napovedi so se zaradi nagle širitve koronavirusa in ostrih zajezitvenih ukrepov zdravstvene in gospodarske razmere v številnih evropskih državah, vključno s Slovenijo, močno spremenile. Še v začetku marca so bili z vidika vplivov na gospodarsko aktivnost v ospredju vplivi prekinjenih dobavnih verig na aktivnost predelovalnih dejavnosti in predvsem na globalni ravni zmanjšan obseg turističnih potovanj ter otežene ali prekinjene transportne poti. Razmah epidemije v sosednji Italiji in širjenje koronavirusa v preostale evropske države pa sta v marcu zahtevala nujne in obsežne ukrepe za zaščito zdravja in ljudi v Sloveniji ter številnih drugih evropskih državah. Ti ukrepi so že in še bodo dodatno prizadeli gospodarstva evrskega območja. Zaupanje potrošnikov in podjetij v gospodarstvo so dodatno znižali nedavni veliki padci na svetovnih delniških trgih, močno znižala pa se je tudi cena nafte. Zajezitveni ukrepi, negotovost oziroma strah negativno vplivajo na ponudbeno stran gospodarstva in imajo tudi precejšnje negativne posledice za povpraševanje, pri čemer je njihov učinek v nekaterih sektorjih še posebno velik (turizem, promet, rekreacijske in kulturne storitve, določene predelovalne dejavnosti).

Obeti za gospodarsko rast v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah so se v drugi polovici letošnjega marca močno poslabšali, obenem pa jih spremlja tudi zelo velika negotovost. Ker razsežnost širjenja virusa in s tem povezani zajezitveni ukrepi ter ukrepi ekonomskih politik še niso znani, je negativne posledice COVID-19 na gospodarstva težko oceniti. Vse institucije opozarjajo, da v tem trenutku ne moremo govoriti o napovedih, temveč o možnih scenarijih gospodarskih gibanj v letošnjem in prihodnjem letu, ki so odvisni od predpostavk glede trajanja epidemije in preliivanja negativnih učinkov na različne sektorje gospodarstva. Do meseca marca objavljene napovedi za trgovinske partnerice (tabela 1) so še predpostavljale, da bo širjenje virusa omejeno predvsem na Kitajsko in bo do konca prvega četrtertletja zajezeno, novejši scenariji pa upoštevaljo širitev virusa po Evropi.

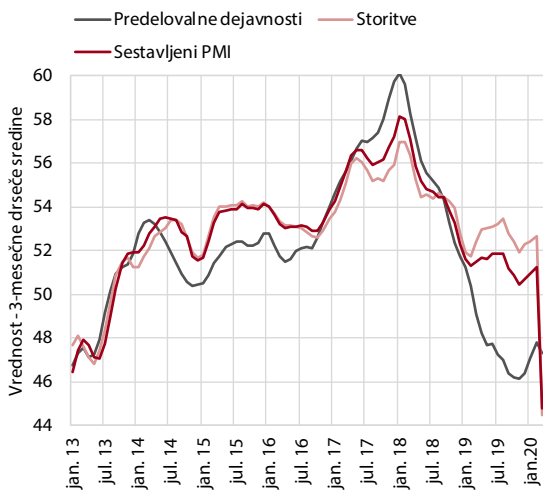
Scenariji, objavljeni po objavi Pomladanske napovedi UMAR, ki smo jih upoštevali v Scenariju COVID-19, april 2020 upoštevaljo (nekatero) stroge ukrepe za omejitev širjenja virusa in predvidevajo močnejše negativne vplive na gospodarsko aktivnost. Zaradi nadaljnega zaostrovanja razmer so scenariji različnih institucij, ki so bili še pred tednom ali dvema najbolj pesimistični, že preoptimistični, vse več pa je govora o vsaj tako velikem upadu BDP kot leta 2009. ECB je v svoji objavi 12. marca v najbolj pesimističnem scenariju predvidela 0,6-odstotni upad BDP evrskega območja v letošnjem letu. Samo teden dni po objavi je kot najbolj realen scenarij za evrsko območje navajala petodstotni padec BDP. Podoben upad BDP v letošnjem letu (5,9 %) je za evrsko območje 26. marca napovedal Economic Intelligence Unit (EIU). Nekaj dni prej je nemški inštitut Ifo objavil projekcije vpliva koronavirusa oziroma zajezitvenih ukrepov na nemško gospodarstvo, ki bi lahko rast BDP Nemčije letos znižali za 7,2 do 20,6 odstotne točke (odvisno od trajanja omejitev glede gibanja ljudi in delovanja gospodarstva). Na globok upad ekonomske aktivnosti kažejo tudi marčevske vrednosti indeksa nabavnih managerjev (PMI) za Nemčijo, Francijo in celotno evrsko območje, ki so marca strmoglavile na najnižjo raven od začetka merjenja v letu 1998.¹ OECD je nedavno ocenil, da enomesečni ukrepi izolacije realno letno rast BDP znižajo za okoli 2 o. t., negativni vpliv pa je lahko še večji. Ocenjujejo, da bodo omejitve trajale več mesecev in ne pričakujejo (več) okrevanja v obliki črke V, ampak počasen in postopen izhod iz krize. Tudi vodstvo IMF je konec marca naznanilo², da je že jasno, da smo vstopili v recesijo, ki bo najmanj tako resna kot leta 2009. Za leto 2021 na IMF še vidijo možnosti za občutno ožvitev gospodarske aktivnosti, vendar je precej odvisno od intervencij ekonomskih politik. Te naj bi skušale preprečiti val bankrotov in odpuščan, ki bi ogrozila okrevanje. Epidemiologi pa opozarjajo, da obstaja možnost, da se bo pandemija po začasni umiritvi vrnila v več valovih. V tem primeru bi lahko do močnejšega okrevanja gospodarstev prišlo šele po uvedbi ustreznega cepiva, kot so ob predstavitvi zadnje gospodarske napovedi za države CESEE izpostavili na dunajskem inštitutu WIIW.

Pri pripravi Scenarija COVID-19, april 2020 smo upoštevali najnovejšo napovedi in scenarije mednarodnih institucij, ki za evrsko območje predvidevajo globok upad BDP v letošnjem letu in delno okrevanje v letu 2021. Kot osnovo smo upoštevali scenarije, ki predpostavljajo, da bo v večini držav prišlo do postopne stabilizacije razmer v drugi polovici letošnjega leta in zelo postopnega okrevanja

¹ K zdruzi vrednosti PMI za evrsko območje je marca največ prispevalo močno poslabšanje razmer v storitvenih dejavnostih (največji upad po začetku merjenja), upad v predelovalnih dejavnostih pa je bil malo manj drastičen (največji upad po letu 2008).

² Kot je 27. marca v konferenčnem (s)klicu upravljalvskega odbora institucije (IMFC) sporočila predsednica IMF Kristalina Georgieva (<https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/27/sp032720-opening-remarks-at-press-briefing-following-imfc-conference-call>).

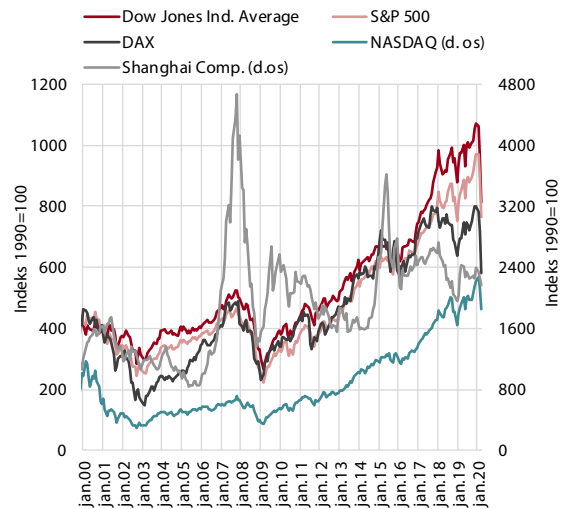
Slika 1: Indeks nabavnih managerjev (PMI) za evrsko območje

Vir: Markit. Opomba: vrednost PMI nad 50 nakazuje na rast obsega proizvodnje, pod 50 pa njegovo krčenje.

gospodarske aktivnosti, ki se še ne bo vrnila na raven pred izbruhom epidemije. Upoštevali smo najnovije gospodarske napovedi in informacije Economist Intelligence Unit, Ifo, OECD in IMF. Za evrsko območje za letos predpostavljamo 5-odstotni upad realnega BDP, kar je večje zmanjšanje kot leta 2009 (-4,4 %), za prihodnje leto pa 2,4-odstotno rast. Za povpraševanje trgovinskih

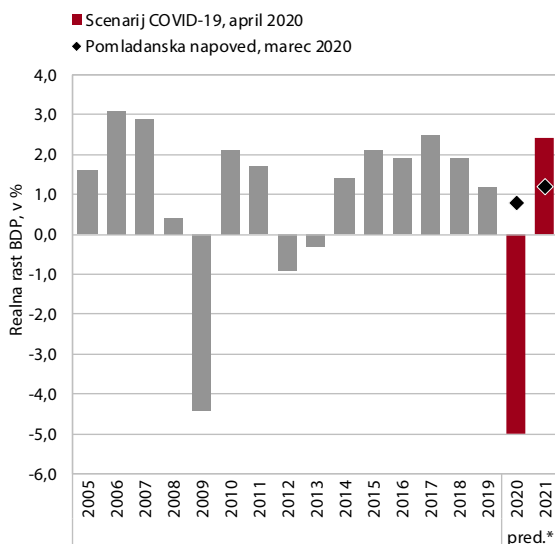
Slika 2: Gibanje glavnih borznih indeksov

Vir: Yahoo Finance, preračuni UMAR.

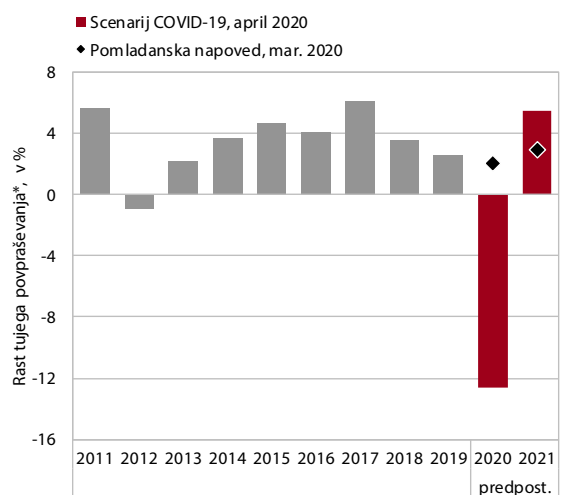
partneric po slovenskem izvozu predvidevamo 12,6-odstotno zmanjšanje v letu 2020 in 5,5-odstotno povečanje v letu 2021. Te predpostavke spremlja izrazita negotovost in močna negativna tveganja, ki se lahko uresničijo ob dlje trajajočem širjenju epidemije in zaostrovanju zaščitnih ukrepov.

Slika 3: Realna rast bruto domačega proizvoda v evrskem območju

Vir: Eurostat; *predpostavka UMAR.

Slika 4: Rast tujega povpraševanja po slovenskem izvozu

Vir: SURS, predpostavka UMAR.

Opomba: *Realni uvoz trgovinskih partneric, tehtan s slovenskim deležem izvoza v te države.

Tabela 1: Napovedi rasti realnega BDP za glavne trgovinske partnerice do 29. 3. 2020

	2019	2020													
		IMF 9. 1. 2020	Consensus 10. 2. 2020	EK 13. 2. 2020	OECD 2. 3. 2020	Consensus 8. 3. 2020*	UMAR 12. 3. 2020	ECB 12. 3. 2020	EK 13. 3. 2020	Vlada Francije 19. 3. 2020	Ifo 19. 3. 2020	EUI 26. 3. 2020	WIFO 26. 3. 2020	IHS 26. 3. 2020	UMAR 1. 4. 2020
EU-27	1,5	1,6	1,2	1,4		0,9	1,0		-1,1						-4,8
Evrsko območje	1,2	1,3	0,9	1,2	0,8	0,6	0,8	0,8	-1,3		-1,6	-5,9			-5,0
Nemčija	0,6	1,1	0,9	1,1	0,3	0,5	0,7				-1,5	-6,8			
Italija	0,3	0,5	0,3	0,3	0,0	-0,8	0,0					-7,0			
Avstrija	1,6		1,2	1,3		1,0	1,1						-2,5	-2,0	
Francija	1,3	1,3	1,1	1,1	0,9	0,8	0,9		-1,0						
Hrvaška	3,0		2,5	2,6		1,0	2,3					-5,0			
Rusija	1,3	1,9	1,8		1,7	1,0	1,2				-0,2	-2,0			

	2021									
	IMF 9. 1. 2020	Consensus 10. 2. 2020	EK 13. 2. 2020	OECD 2. 3. 2020	Consensus 8. 3. 2020*	UMAR 12. 3. 2020	ECB 12. 3. 2020	Ifo 19. 3. 2020	UMAR 1. 4. 2020	
EU-27	1,6	1,4	1,4		1,4	1,4				2,5
Evrsko območje	1,4	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,3	3,7		2,4
Nemčija	1,4	1,1	1,1	0,9	1,2	1,0		3,7		
Italija	0,7	0,6	0,6	0,5	0,8	0,5				
Avstrija		1,4	1,3		1,4	1,3				
Francija	1,3	1,2	1,2	1,4	1,2	1,3				
Hrvaška					2,1	2,3				
Rusija	2,0				1,3	1,8	1,3	1,1		

Viri: Consensus Economics, ECB, Evropska komisija (EK), EIU (Economic Intelligence Unit), Ifo Institute, IMF, Vlada (Ministrstvo za finance) Francije, OECD, WIFO (Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung), IHS (Institut für Höhere Studien), ocena UMAR.

Opomba: V tabeli so upoštewane napovedi iz osnovnih scenarijev institucij.

* Napoved Consensus Economics za Hrvaško in Rusijo je bila objavljena 16.3.2020.

2 Spremenjene gospodarske razmere in obsežni ukrepi za omilitev posledic pandemije

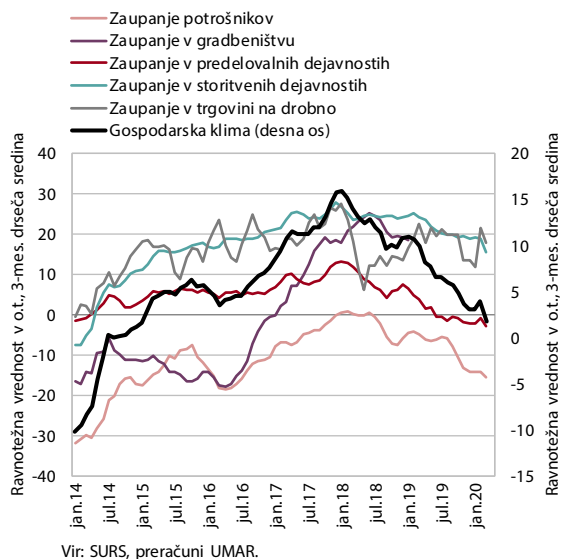
Objavi Pomladanske napovedi 2020, ki je za leto in prihodnje leto predvidela upočasnjeno gospodarsko rast, so sledili razglasitev epidemije v Sloveniji, njena nadaljnja širitev in uvedba strogih ukrepov za njeno omejitev. Pomladansko napoved gospodarskih gibanj 2020 smo pripravili v prvem tednu marca, ko so bile v Sloveniji potrjene prve okužbe s koronavirusom. Ob takrat znanih dejstvih in predpostavkah smo predvideli, da bi bila gospodarska rast letos lahko 1,5-odstotna, pri čemer smo opozorili na veliko negotovost in veliko verjetnost slabše realizacije v primeru poslabšanja razmer v povezavi s širjenjem epidemije koronavirusa v Evropi.

Zaradi naraščanja števila okužb v državi je vlada 12. marca, na dan objave Pomladanske napovedi, razglasila epidemijo.³ S ciljem zajeitve širjenja virusa je vlada sredi marca začasno ustavila javni potniški promet, zaprla večino vzgojno-izobraževalnih ustanov ter prepovedala prodajo na drobno neživilskega oziroma nenujnjega blaga in izvajanje nenujnih storitev. Ukrepe za omejevanje socialnih stikov je nekaj dni za tem dopolnila z začasno prepovedjo zbiranja več kot pet oseb na javnih površinah in začasnim zaprtjem vrste javnih ustanov. Konec marca je začasno prepovedno še nenujno gibanje oseb med občinami. Možni so še dodatni zajeitveni ukrepi.

Vplivi vrste omejitev za zajeitev širjenja epidemije in drugih dejavnikov se že kažejo v strmeh padcu gospodarskega razpoloženja v marcu. Kazalniki

³ Glej: <https://www.gov.si teme/koronavirus/koronavirus-ukrepi-za-zajeitev-sirjenja>.

Slika 5: Zaupanje podjetij in potrošnikov v gospodarstvo

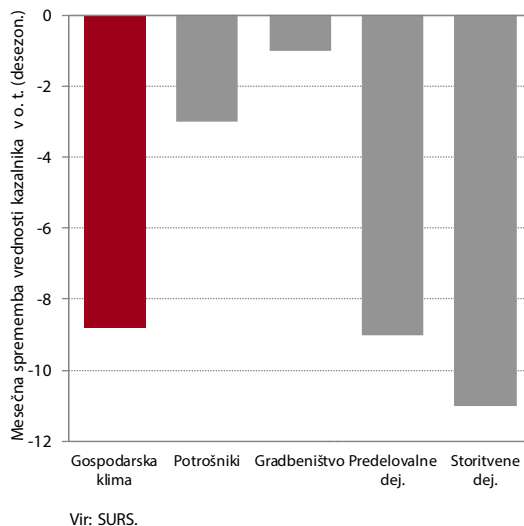
zaupanja so marca⁴ upadli v vseh sektorjih slovenskega gospodarstva. Najbolj izrazito v predelovalnih dejavnostih (predvsem zaradi nižjih pričakovanj glede obsega proizvodnje), v trgovini na drobno in v storitvenih dejavnostih. Kazalnik zaupanja v gradbeništvu je bil (le) malenkost nižji kot februarja, razpoloženje pa se je nekoliko poslabšalo tudi med potrošniki.

Zaradi močnega negativnega šoka, ki ga omejitve predstavljajo za gospodarstvo in prebivalstvo, je vlada sprejela in pripravila vrsto ukrepov za omejitev negativnih posledic. 20. marca je državni zbor sprejel več interventnih zakonov⁵ za obvladovanje kriznih razmer, katerih vrednost je vlada ocenila na skoraj milijardo evrov. Med pomembnejšimi (začasnimi) ukrepi so: subvencioniranje nadomestila plače za delavce na čakanju, odlog plačila socialnih prispevkov za samozaposlene, zamik plačila letnega poročuna davkov od dohodkov, poenostavitev uveljavljanja znižane akontacije davka od dohodka in enoletni odlog plačila obveznosti iz kreditnih pogodb za prizadete posojilojemalce. Obenem je znižala cene električne energije za gospodinjstva in malo gospodarstvo ter skupaj s SID banko in Slovenskim podjetniškim skladom uvedla dodatne kreditne linije za zagotavljanje likvidnosti, instituciji pa prilagajata tudi nekatere obstoječe kreditne linije. Konec marca je vlada

⁴ Podatki so bili zbrani med 1. in 13. marcem 2020, torej večinoma še pred razglasitvijo epidemije in ukrepi za omejevanje socialnih stikov.

⁵ Med njimi so: (i) Zakon o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditnojemalcev, (ii) Zakon o interventnih ukrepih na javnofinančnem področju, (iii) Zakon o interventnih ukrepih na področju plač in prispevkov, (iv) Zakon o interventnih ukrepih na področju kmetijstva, gozdarstva in prehrane ter (v) Zakon o začasnih ukrepih v zvezi s sodnimi, upravnimi in drugimi javnopravnimi zadevami za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19). Časovnica sprejetih ukrepov za omejitev koronavirusa in blaženje posledic je na voljo na: <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/dnevne-novice/260113>.

Slika 6: Mesečne spremembe vrednosti kazalnikov zaupanja, marec 2020

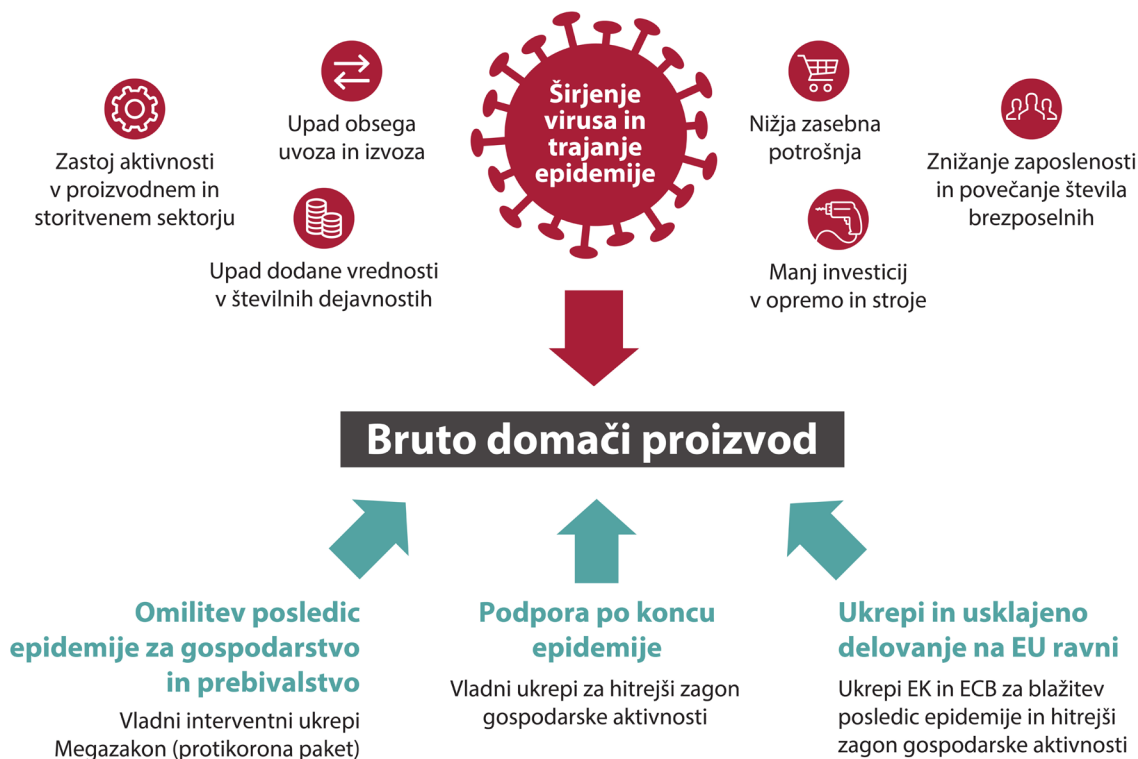

sprejela še obsežen sveženj ukrepov (t. i. protikorona paket)⁶, ki naj bi prebivalstvu in gospodarstvu zagotavljal 3 milijarde podpore (večinoma novi ukrepi, delno pa gre tudi za nadomestitev ali prilagoditev ukrepov iz predhodnih interventnih zakonov). Glavni ukrepi, ki bodo v veljavi do 31. maja letos (z možnostjo podaljšanja), bodo izvedeni v obliki povračila celotnega nadomestila plače delavcem, ki so na čakanju, oprostitve plačila socialnih prispevkov za zaposlene ter prizadete samozaposlene in kmete, izrednih javnih transferjev različnim skupinam prebivalstva (temeljnega dohodka za prizadete samostojne podjetnike in kmete, enkratnih kriznih dodatkov za upokojene, študente, prejemnike socialnih transferjev idr.), širitve kroga upravičencev do nadomestil za brezposelnost, neplačevanja javnih storitev, ki se ne izvajajo, ter zamrznitve plačila akontacij davkov od dohodkov za podjetja in samostojne podjetnike. Vlada je v kratkem najavila tudi nov sveženj ukrepov ter oblikovanje ukrepov za zagon proizvodno-investicijskega cikla po poteku kriznih razmer, ki naj bi vključevali instrumente za zagotavljanje likvidnosti podjetjem. Če se razmere do konca maja ne stabilizirajo, bi lahko sledili tudi novi ukrepi za omejitev širjenja virusa oziroma njihovo podaljšanje, kar bi lahko vodilo v sprejetje novih ukrepov ekonomske in socialne politike.

Pomembne ukrepe za omejitev negativnih posledic sta sprejela tudi ECB in Evropska komisija. Sloveniji in drugim državam EU bodo za blaženje posledic pandemije novega koronavirusa na voljo še preusmerjena kohezijska sredstva EU (iz strukturnih in naložbenih

⁶ Predlog Zakona o interventnih ukrepih za omilitve posledic epidemije nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19) za državljane in gospodarstvo (dostopen na: https://www.gov.si/assets/vlada/Seja-vlade-SZJ/2020/03-2020/tc_1.pdf).

Slika 7: Velika negotovost glede razsežnosti in trajanja širitve koronavirusa in povezanih ukrepov v Sloveniji in drugih državah

skladov), ki naj bi bila porabljena za pomoč zdravstvu, malim in srednjim podjetjem in trgu dela. Evropska komisija tudi prilagaja pravila EU glede večletnih finančnih okvirov držav članic in glede državnih pomoči, da bi državam članicam omogočila ustrezen odziv na izredne razmere. Javnofinančne politike in zagotavljanje likvidnosti gospodarstva in prebivalstva prek poslovnih bank bo močno podpirala monetarna politika ECB, in sicer z obsežnim programom odkupovanja vrednostnih papirjev do konca letošnjega leta (zaenkrat v vrednosti 7,3 % BDP evrskega območja) ter povečanjem obsega posojil poslovnim bankam po izjemno nizkih obrestnih merah.⁷ Slovenska vlada, Evropska komisija in ECB poudarjajo, da so pri ukrepih prožni in da jih bodo po potrebi okrepili.

3 Scenarij COVID-19

Ukrepi ekonomskih politik ne bodo preprečili letošnjega upada realnega BDP, lahko pa – odvisno od razsežnosti nadaljnega širjenja in trajanja epidemije – pomembno vplivajo na njegovo globino in ključno prispevajo h gospodarskemu okrevanju v prihodnjem letu. Globina padca BDP v letošnjem letu je ključno odvisna od hitrosti nadaljnega širjenja koronavirusa, trajanja epidemije ter ukrepov ekonomskih politik na ravni države in EU. Nadaljnji potek širjenja epidemije in njeno trajanje sta po prevladujočem mnenju epidemiologov še vedno neznanka. V Scenariju COVID-19 smo predpostavili, da se bo širjenje epidemije do tretjega četrtletja upočasnilo, kar bi lahko privedlo do začetka postopnega okrevanja gospodarske aktivnosti v drugi polovici letošnjega leta. Za to bodo velikega pomena sprejeti in morebitni dodatni ukrepi za omilitev posledic epidemije (protikorona paketi). Mogoč pa je tudi precej slabši scenarij in s tem izrazitejše družbeno-gospodarske posledice. Trajnejše stabilizacije gospodarskih razmer pa najverjetneje ni možno pričakovati pred razvojem in množično uporabo cepiva.

Ob predpostavki, da bodo sedanje zaostrene razmere ter močno oteženo poslovanje proizvodnega in storitvenega sektorja trajale malo več kot dva meseca, v letu 2020 pričakujemo okrog 8-odstotni upad BDP, v letu 2021 pa delno okrevanje. Scenarij

⁷ Glej: <https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2020/html/ecb.blog200319~11f421e25e.en.html>.

predpostavlja, da bodo strogi omejevalni ukrepi (prvi odstavek pogl. 1) v veljavi do konca letošnjega maja, kar pomeni več kot dva meseca zastoja aktivnosti v nenujnih storitvenih dejavnostih in precejšnji padec velikega dela industrije. V tem obdobju bo aktivnost gospodarstva nižja za okrog četrtno, po predpostavljeni junijski odpravi strogih omejitev pa bi gospodarstvo začelo postopno okrevati. Letos bi bil po tem scenariju realni BDP za 8,1 % nižji kot leta 2019. Ob postopnem okrevanju, ki bi se pričelo v drugi polovici letošnjega leta, bi se BDP leta 2021 povečal za 3,5 % in bi ostal nižji kot pred izbruhom epidemije leta 2019.

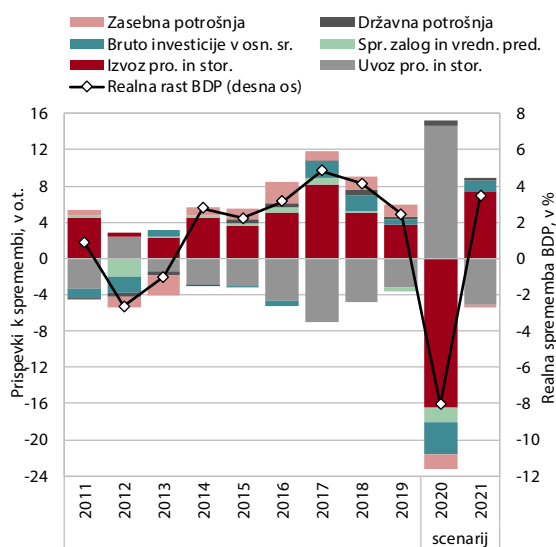
K letošnjemu upadu BDP bo zaradi močno skrčene dejavnosti v času trajanja zaščitnih ukrepov prispeval upad dodane vrednosti v številnih dejavnostih. Dodana vrednost bo letos predvidoma najbolj upadla v prometu, storitvah hotelskih nastanitev ter gostinskih in osebnih storitvah, padec pa bo globok tudi v predelovalnih dejavnostih. V najbolj izpostavljenih dejavnostih je v času veljave strogih ukrepov pričakovati velik izpad prihodkov in verjetno tudi do 70 ali več odstotni padec dodane vrednosti. V industriji, trgovini, prometu in nekaterih poslovnih storitvah bodo upadanje naročil in prekinjene ali otežene nabavno-prodajne poti v času trajanja strogih zaščitnih ukrepov verjetno vsaj prepolovile siceršnji obseg dodane vrednosti. V nekaterih dejavnostih bo padec verjetno manj občuten (npr. energetika), v nekaterih je celo pričakovati rast aktivnosti zaradi aktualnih razmer (nekateri telekomunikacijske storitve). Po odpravi zaježitvenih ukrepov pričakujemo postopno okrevanje dodane vrednosti v večini dejavnosti.

Pričakujemo lahko velik upad obsega izvoza in investicij, ki bi lahko v predpostavljenem scenariju

prihodnje leto (le) delno okrevala, nižja kot lani bo tudi zasebna potrošnja. Z izjemo državne potrošnje, ki se bo pod vplivom kriznih razmer prehodno okrepila, se bodo letos zmanjšale vse komponente BDP. V predstavljenem scenariju bo zasebna potrošnja nižja kot lani predvsem zaradi samoizolacije, vladnih ukrepov za omejitev socialnih stikov in povečane negotovosti. Na zmanjšanje zasebne potrošnje bo v manjši meri vplivalo tudi rahlo znižanje razpoložljivega dohodka, katerega padec pa bodo precej ublažili vladni ukrepi za omilitev posledic koronavirusa (drugi odstavek pogl. 2). Naložbe bodo močno reagirale na padec proizvodnje v prvi polovici letošnjega leta, dušila jih bo tudi velika negotovost. Ob zaostrenih razmerah v mednarodnem okolju in težavah pri transportu bodo podjetja iz menjalnega sektorja močno znižala investicije v opremo in stroje. Uvoz in izvoz bosta močno prizadeta predvsem zaradi padca svetovne trgovine in mednarodnih omejitev. Upad v menjavi večine storitev bo močan (najbolj izrazit bo predvidoma v segmentu potovanja), precej pa se bo zmanjšal tudi izvoz blaga. V letu 2021 bi po tem scenariju predvidoma prišlo do delnega okrevanja izvoza in uvoza, kar je povezano s predpostavljenim oživiljanjem aktivnosti v naših trgovinskih partnericah, rastjo mednarodne trgovine in postopnim okrevanjem domačega gospodarstva. V primeru stabilizacije razmer v drugem polletju letos se bodo z nekaj zamika pričele postopoma povečevati tudi investicije, vendar rast ne bo nadomestila letošnjega upada. Pri manj prizadeti zasebni potrošnji v prihodnjem letu še ne pričakujemo povečanja, ker se razmere na trgu dela še ne bodo bistveno izboljšale, rast državne potrošnje pa se bo predvidoma umirila.

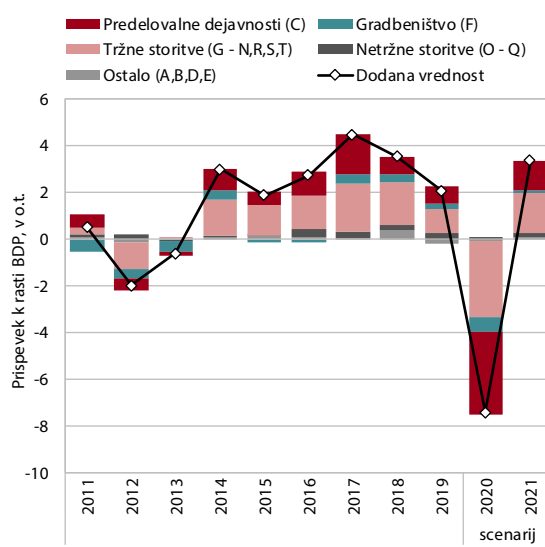
Kljub interventnim ukrepom pričakujemo, da bodo razmere letos vplivale tudi na trg dela (okoli 2-odstotno znižanje zaposlenosti in povečanje števila

■ Slika 8: Prispevki izdatkovnih kategorij k rasti BDP

Vir: SURS, 2020–2021 scenarij UMAR.

■ Slika 9: Prispevki rasti dodane vrednosti posameznih dejavnosti k rasti BDP

Vir: SURS, scenarij UMAR.

brezposelnih za slabo petino), ki pa bi v primeru normalizacije razmer lahko prihodnje leto deloma okreval. Ob predpostavki, da bodo strogi omejitveni ukrepi v Sloveniji z junijem v glavnem odpravljeni in se bodo razmere v drugi polovici letošnjega leta postopoma normalizirale, bi podjetja letos poskušala v največji možni meri zadržati zaposlene ob podpori ukrepov za ohranjanje delovnih mest. Do znižanja zaposlenosti v določenih segmentih bo po naši oceni kljub temu prišlo. Po tem scenariju bi se število zaposlenih letos zmanjšalo za 1,9 %, število registrirano brezposelnih se bo povečalo za okoli petino. Ocenjujemo, da se bo po odpravi omejevalnih ukrepov v drugi polovici leta najprej povečalo število delovnih ur na zaposlenega, število zaposlenih pa bi se lahko pričelo zelo postopoma povečevati šele prihodnje leto.

Povprečna bruto plača v zasebnem sektorju bi se po Scenariju COVID-19, april 2020 letos znižala za malo več kot 3 % in bi v prihodnjem letu predvidoma ostala blizu letošnje ravni; v javnem sektorju pa se bo zaradi kriznega dodatka za najbolj obremenjene ter že sprejetih dogovorov in zakonov letos opazno zvišala. Rast plač v zasebnem sektorju je bila v začetku leta še solidna zlasti zaradi dviga minimalne plače in izločitve preostalih dodatkov iz nje⁸, od marca do vključno maja pa bo povprečna plača medletno opazno nižja zaradi odhoda nekaterih delavcev na čakanje. Z junijem, ko naj bi se delavci na čakanju začeli vračati na delo, bi se začela povprečna plača v zasebnem sektorju povečevati, vendar bi bila v celotnem letu 2020 v povprečju precej nižja kot leto prej. Povprečna plača v javnem sektorju pa se bo letos opazno povečala, k temu bi poleg dogovorjenih povišanj (ki so še v veljavi) prispevala začasna uvedba dodatka zaposlenim, ki so v kriznih razmerah precej bolj obremenjeni (predvsem v zdravstvu).

Inflacija bo v povprečju letošnjega leta nekoliko nižja kot lani, kar bo predvsem odraz nižjih cen energentov, naslednje leto pa se bo v primeru postopnega okrevanja gospodarstva zvišala. V prvih dveh mesecih letos se je pod vplivom višje rasti cen (nepredelane) hrane inflacija zvišala na okrog 2 %. V povprečju letošnjega leta pa bo predvidoma nižja (tudi glede na lani) predvsem zaradi nižjih pričakovanih cen naftnih derivatov⁹ in električne energije. V drugih skupinah lahko letos večinoma pričakujemo umirjeno rast cen, nekoliko hitrejša bi lahko bila rast cen komunikacijskih storitev, storitev povezanih z zdravjem in stanovanjem ter hrane.

Po scenariju stabilizacije zdravstvenih razmer in začetka gospodarskega okrevanja v drugi polovici leta bi bila inflacija prihodnje leto lahko spet višja.

Širjenje epidemije koronavirusa in njena zajezitev sta v tem trenutku neznanka, zato ostaja visoka negotovost in tveganje, da bo obdobje močno ohromljene gospodarske aktivnosti trajalo dlje, kot smo upoštevali v scenariju, in da bo upad BDP večji in trajnejši; začetek okrevanja bo ključno odvisen tudi od hitrosti uvedbe, obsega in vsebine ukrepov ekonomskih politik v Sloveniji in drugih državah. V primeru, da bodo strogi ukrepi za omejitve širjenja koronavirusa, ki močno hromijo poslovanje v storitvenih dejavnostih in industriji, podaljšani ali pa zaostreni, bodo negativni vplivi večji in daljnosežnejši. Gospodarski subjekti v tem primeru ne bi (z)mogli nadaljevati svoje dejavnosti, povečalo bi se število stečajev, prav tako bi večje posledice občutil trg dela. Padec BDP bi tako letos lahko bil tudi dvomesten, stečaji in višja brezposelnost pa bi vplivala tudi na počasnejše okrevanje. V primeru globljega padca in kasnejšega, počasnejšega okrevanja, lahko padec BDP letos doseže tudi okoli 15 % (in več)¹⁰, drugo leto pa se aktivnost le obdrži na tej ravni. Tu bodo imeli ključno vlogo ukrepi ekonomske politike, ki lahko ublažijo vplive negativnega šoka in nudijo ključno podporo za okrevanje gospodarstva. Absolutna prioriteta so ukrepi za podporo delovanju zdravstvenega sistema in oskrbo z vsemi potrebnimi zaščitnimi sredstvi ter nujno potrebno opremo, na gospodarskem področju pa najprej nujni in takojšnji ukrepi za blaženje posledic širitve epidemije, ki bodo podprli podjetja in prebivalstvo pri premoščanju likvidnostnih težav zaradi izpada prihodkov in zagotovili ohranjanje delovnih mest v največji možni meri, kasneje pa ukrepi za zagon gospodarstva. Za učinkovit izhod iz krize pa je treba že obdobje epidemije čimbolj izkoristiti za naslavljanje razvojnih izzivov (npr. za usposabljanje, izobraževanje, raziskave in razvoj, pospešitev digitalizacije ipd.).

Na UMAR spremljamo razmere in ukrepe za blažitev gospodarskih posledic epidemije koronavirusa v Sloveniji in najpomembnejših partnericah. Celovito posodobljeno napoved bomo pripravili tudi po izteku zaščitnih ukrepov, kot to določa 11. člen Zakona o interventnih ukrepih na javnofinančnem področju, sprejetega 20. marca 2020.

⁸ Zakon o spremembah Zakona o minimalni plači, sprejet decembra 2018, je določil višino minimalne plače za prihodnje obdobje. Ta se je s 1. 1. 2019 povišala na 886,63 evra, s 1. 1. 2020 pa na 940,58 evra, pri čemer so se iz minimalne plače izločili vsi preostali dodatki (ZMinP- Po naših ocenah bi lahko povišanje minimalne plače in izločitev preostalih dodatkov iz nje k rasti povprečne bruto plače v letu 2020 prispevala okoli 1 o. t.

⁹ Predpostavka povprečne cene nafte (glej uvodno tabelo) je narejena na podlagi povprečnih vrednosti terminkskih pogodb in vrednosti tečaja USD/EUR med 5. in 23. marca 2020. Predpostavka cen neenergetskih surovin je narejena na podlagi podatkov ECB in njihovih ocen, ki so bile razpoložljive do 23. marca 2020.

¹⁰ Gre za poenostavljene preračune močno upočasnjene tekoče dinamike BDP in ne za simulacijo.

scenarij COVID-19